

SzocKafé, 2004. szeptember 22. A szociális munkások és a jogászok szakmai együttműködéséről

A legutóbbi SzocKafén a szociális munkások és a jogászok szakmai együttműködéséről beszélgettünk. A Szociális Szakmai Szövetség szeptember 22-én megrendezett eszmecserején vitaindítóként részt vett Aczél Ágnes szociális munkás és Kövér Ágnes jogász. A beszélgetést Kocsi Ilona újságíró moderálta.

Kövér Ágnes elmondta, tapasztalatai szerint a szociális munkások pragmatikusan közelítik meg a jogot, számukra a jog egy eszköz, vagy inkább egy keret arra, hogy politikai, szakmai szándékokat, akaratokat fogalmazzon meg. A jogszabályok tisztázzák az alanyokat, a tevékenységi területeket, a felelősség kérdéseit. Többek között ezért is fontos lenne, hogy jó kommunikáció jöjjön létre a jogszabályalkotó és a jogszabályt alkalmazó felek között.

Vélekedése szerint a jogi szabályozás és a szociális munkás gyakorlat közötti ellentmondás gyakran abból a problémából adódik, hogy a jogalkotó vágyakat, szándékokat fogalmaz meg a jogszabályban, vagyis olyan intézkedéseket melyeknek nincsenek meg sem a szakmai, sem az anyagi feltételei. Kövér Ágnes példaként a gyermekjóléti szolgálatok működését említette meg, rávilágított arra az ellentmondásos helyzetre, amikor a jogszabály számos követelményt ír elő, de ehhez semmilyen téren sem adottak a feltételek. A kérdés ekkor az, hogy érdemes-e a jogalkotó vágyait jogszabályban megfogalmazni? Milyen további következményekkel jár mindez?

A lehetséges következmények közül Kövér Ágnes kiemelte a jog devalválódását, mely leginkább akkor történik, ha a meglévő jogszabályok oly mértékben eltérnek a társadalmi viszonyoktól, hogy azokat nem lehet betartani. Hangsúlyozta, ez a folyamat gyakorlatilag aláássa a jogállamot, ezen túlmenően egyéni szintre helyezi át a problémák megoldását illetve megoldási képtelenségét. Ezzel az egyént olyan helyzetbe hozza, hogy az tehetetlennek sőt esetleg alkalmatlannak érezheti magát. Mi lenne akkor a megoldás? Ne hozzunk olyan törvényeket melyeknek nem adottak a feltételei? – hangzott el a kérdés. Kövér Ágnes véleménye szerint a megfelelő jogi szabályozás egy nagyon keskeny határvonalon van, amely újabb feltételeket fogalmaz meg a szakmai fejlődés érdekében, de nem hozza sem a szakmát sem az egyént lehetetlen helyzetbe.

Aczél Ágnes hozzátette, tapasztalata szerint az utóbbi időben a szakma véleményét általában kikérik a jogszabályok létrejöttékor, a problémát inkább abban látta, hogy a megfogalmazott szakmai javaslatok nem mindig kerülnek bele a joganyagba. Ennek hátterében az állhat, hogy egyrészt a szociális szakma sem egységes, másrészt a gyakorlatot végző szakemberek általában nem vesznek részt ebben a folyamatban.

A jogalkalmazás során számos további problémára mutatott rá Aczél Ágnes. Ő is megemlítette, hogy a jogszabály egy követelmény, de egyben egy lehetőség is amelyre hivatkozni lehet. Ha például egy helyi önkormányzat a szociális ellátás területén nem tesz eleget a jogi követelményeknek, mert úgy véli erre sem lehetősége, sem pénze, sem pedig szándéka nincs – annak nincs konkrét jogi következménye, attól eltekintve, hogy ez esetben mulasztásos törvénysértés áll fenn.

Aczél Ágnes kitért arra, hogy sokszor eltérés van a különböző jogszabályok és a joggyakorlat között is. Itt említette meg a pszichiátriai betegek esetét, amelynek kapcsán számos érték kerül egymással

szembe (személyiségi jog, adatvédelem, betegjogok), végül is ezek az emberek teljesen kiszolgáltatottak lesznek, hiszen az intézményeknek igen kevés lehetőségük van arra, hogy ezeknek az embereknek az érdekeit megvédjék, holott ez a feladatuk.

A vitaindítóban Aczél Ágnes részéről elhangzott még egy dilemma: Hogyan is állnak a szociális munkások a jogkövetés és a jogalkalmazás kérdésével? Példaként az önkényes lakásfoglalók esetét hozta. Odaálljon-e mellé a szociális munkás, még akkor is ha a magatartásuk alapvetően törvénysértő? Véleménye szerint erről komoly viták vannak szakmán belül is és ennek háttérében többek között a szakmai sztemderdek hiánya áll.

Aczél Ágnes egyetértett Kövér Ágnessel abban, hogy a nagy hagyománya van a jogi tanácsadásnak a szociális alapellátás területén. Ennek kapcsán mindketten kitértek a nép ügyvédje intézményrendszerének létrejöttére. Aczél Ágnes véleménye szerint talán szerencsésebb lett volna a már meglévő jogi segítségnyújtó intézményeket megerősíteni semmint létrehozni egy újabb intézményrendszert.

A további vitában leginkább a nép ügyvédjéről és annak működéséről volt szó. Emellett többször szóba kerültek gyermekvédelmi dilemmák is, például a nevelőszülők a vérszerinti szülők és a gyermekek jogai tekintetében. Ennek kapcsán merült fel az ötlet a vitában részt vevők köréből, hogy a továbbiakban szánjunk egy alkalmat arra, hogy megbeszéljük a gyermekvédelmi alapellátás és a jog viszonyát.

Bujdosó Judit